

การจัดการเชิงระบบสู่ประเทศใช้ยาอย่างสมเหตุผล โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง
(Community-centered system management for becoming a Rational Drug Use country)

นโยบายประเทศใช้ยาอย่างสมเหตุผล มุ่งจัดการระบบยาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ประชาชนปลอดภัยจากการใช้ยา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพ โดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานรัฐ และเอกชน ในการออกแบบระบบสุขภาพชุมชน มีระบบการเฝ้าระวัง เตือนภัย การสร้างความรอบรู้ด้านการใช้ยาอย่างสมเหตุผล และมีความสามารถในการดูแลตนเองเบื้องต้นเมื่อเจ็บป่วย

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่สิบสอง

ได้พิจารณารายงานเรื่อง การจัดการเชิงระบบสู่ประเทศใช้ยาอย่างสมเหตุผล โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง*

รับทราบ ว่านโยบายประเทศใช้ยาอย่างสมเหตุผล มุ่งแก้ปัญหาาระบบยาในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือประชาชนไทยปลอดภัยจากการใช้ยา มีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการใช้ยาอย่างสมเหตุผล และประเทศไทยมีความมั่นคงของระบบสุขภาพ และสนับสนุนการดำเนินงานตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๗ และครั้งที่ ๘

กังวล ว่าแม้ว่าประชาชน จะไปใช้บริการจากโรงพยาบาลมากขึ้น และการซื้อยากินเองลดลง แต่กลับพบว่าประชาชนกว่าครึ่งหนึ่ง ยังได้รับผลกระทบจากการใช้ยาที่ไม่ปลอดภัย และเกิดปัญหาจากการใช้ยาในบ้าน ทั้งที่สามารถป้องกันได้ รวมถึงการใช้ยาในทางที่ผิดของกลุ่มเด็กและเยาวชน ส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมถึงยังไม่มีระบบที่ชัดเจนในการเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ระบบข้อมูล การกำกับดูแลการใช้ยาในสถานพยาบาลทั้งรัฐและเอกชน จนสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาาระบบยาในชุมชนได้

ห่วงใย ว่าประเทศไทย ยังไม่มีระบบการจัดการข้อมูลยาสำหรับประชาชน หรือคำแนะนำสำหรับประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ ขณะที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ตได้ง่าย และขาดการกลั่นกรองด้วยข้อมูลรอบด้าน จนทำให้เกิดอันตรายจนถึงเสียชีวิตจากการใช้ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพได้ นอกจากนี้ปัญหาการใช้ยาที่ป้องกันได้ ยังจำเป็นต้องได้รับการจัดการในพื้นที่ทุกระดับ รวมถึงครอบครัวและชุมชน

ชื่นชม ว่าการมีพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.๒๕๖๒ จะทำให้ประชาชนเข้าถึงบริการสุขภาพได้ดียิ่งขึ้น และชื่นชม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สภาเภสัชกรรม สมาคมเภสัชกรรมชุมชน ซึ่งออกแบบระบบบริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิ โดยนำร้านยาที่ได้มาตรฐานมาเป็นหน่วยบริการ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุผลและปลอดภัย

* สมัชชาสุขภาพ ๑๒ / หลัก ๔

ตระหนัก ถึงประเทศไทยจำเป็นต้องมีระบบสร้างความปลอดภัยในการใช้ยา ลดการรักษาและใช้ยา โดยไม่จำเป็นในระบบส่งต่อระหว่างสถานบริการสุขภาพ โดยเชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วย ทั้งการไปรับการรักษาที่ ภาครัฐและเอกชน รวมถึงการสร้างตราสัญลักษณ์ เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในการได้รับยาและการรักษาอย่าง สมเหตุสมผล ตลอดจนมีกลไกกำกับดูแล การมีข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานครและ เมืองพัทยา เพื่อเฝ้าระวังความปลอดภัยด้านยา และการสร้างความรอบรู้ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น เมื่อ เจ็บป่วย ทั้งการใช้ยาและไม่ใช้ยา

เห็นว่า ประชาชนต้องปลอดภัยจากการใช้ยา ไม่ว่าจะไปรับบริการที่หน่วยบริการสุขภาพรัฐหรือ เอกชนใดๆ ในทุกระดับ รวมถึงประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลยา ที่ถูกต้อง นำเชื่อถือ ตลอดจนสามารถดูแลสุขภาพเบื้องต้นได้ เมื่อเจ็บป่วย ทั้งการใช้ยาและไม่ใช้ยา บุคลากรในหน่วยบริการแต่ละระดับมีความรู้เรื่อง การใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง สถานพยาบาลและสถานบริการสุขภาพ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย ผู้นำทางศาสนา อาสาสมัคร ดำเนินการและสนับสนุนการ มีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในชุมชน รวมทั้งร้านค้าเอกชน ในการออกแบบระบบสุขภาพชุมชน และสร้าง ความตระหนัก สร้างความรู้เพื่อขับเคลื่อนการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการใช้ กลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต/คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่ และ คณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพ หรือการใช้กติกาสมาชิกหรือธรรมนูญสุขภาพเป็นเครื่องมือ โดย คำนี้ถึงระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของประชาชน

๒. ขอให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมสนับสนุนบริการ สุขภาพ กรมอนามัย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด ร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนองค์ความรู้และ งบประมาณแก่ชุมชนต้นแบบให้มีระบบการเฝ้าระวัง เตือนภัย รอบรู้ด้านการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลและมี ความสามารถในการดูแลตัวเองเบื้องต้นเมื่อเจ็บป่วย รวมทั้งการผลักดันให้มีเทศบาล/ข้อมติ/ข้อมติรองรับ ตลอดจนสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน สมุนไพร และแพทย์แผนไทย การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ การขยายเพื่อให้ครอบคลุมทุกชุมชน

๓. ขอให้ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวง สาธารณสุข ร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีในระดับชาติและท้องถิ่น พัฒนาและเผยแพร่ชุดความรู้ที่เข้าถึง เข้าใจและปฏิบัติได้ง่าย และให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับชุมชน โดยมีองค์ประกอบของทุกภาคส่วนให้ มีส่วนร่วม ในการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลอย่างสอดคล้องกับบริบทวิถีชุมชน และสนับสนุนให้สถานศึกษาทั้งใน ระบบและนอกระบบ พัฒนาหลักสูตรการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึง วัฒนธรรม วิถีชีวิต โดยเฉพาะโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีกระบวนการเสริมสร้างความรอบรู้ในการใช้ยาในการ เรียนการสอนทุกระดับ รวมถึงมีระบบการจัดการยาและความรอบรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียน และส่งเสริมให้ เกิดโรงเรียนต้นแบบ โดยให้มีการติดตามประเมินผลที่เกิดขึ้น

๔. ขอให้กระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการควบคุมกำกับติดตามบังคับใช้กฎหมาย ควบคุมโฆษณาที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้ยา และร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กรมประชาสัมพันธ์ ร่วมกับสื่อทุกประเภทและเครือข่ายทุกระดับ สนับสนุนองค์ความรู้ ชูคดี และงบประมาณให้แก่สื่อทุกแขนงให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อถ่ายทอดความรอบรู้และความตระหนักแก่ประชาชนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มประชากร และผู้ประกอบการ ตลอดจนให้มีแหล่งข้อมูลความรู้ที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและเชื่อถือได้

๕. ขอให้หน่วยบริการสุขภาพทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน ดำเนินการให้เกิดการใช้ยาอย่างสมเหตุผลในทุกกลุ่มประชากร เพื่อพัฒนาสู่องค์การรอบรู้ด้านสุขภาพในมิติใช้ยาอย่างสมเหตุผล และพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วยอย่างเป็นรูปธรรม โดยกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ออกแบบให้มีการเชื่อมโยงประวัติการรักษาและการใช้ยาในสถานบริการสุขภาพทุกระดับ ทั้งรัฐและเอกชน โดยมีระบบการเข้าถึงข้อมูลและการรักษาความลับที่มีประสิทธิภาพ

๖. ขอให้ หน่วยงานที่ดูแลระบบหลักประกันสุขภาพทั้งรัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) กรมบัญชีกลาง สำนักงานประกันสังคม สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สมาคมประกันชีวิตไทย พิจารณาสับสนุนระบบการกำกับดูแลติดตามการเบิกจ่ายยาให้เป็นไปตามแนวทางการใช้ยาอย่างสมเหตุผลและการใช้ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ

๗. ขอให้ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง กำหนดหน่วยงานที่มีภารกิจเฉพาะในการจัดการเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุผลทุกระดับ โดยเป็นกลไกระดับประเทศ

๘. ขอให้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร่วมมือกับกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พัฒนาฐานข้อมูลเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับชุมชนใช้ในการตรวจสอบความปลอดภัยและเป็นข้อมูลอ้างอิงที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ เข้าถึงง่าย

๙. ขอให้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยร่วมมือกับผู้ผลิต ผู้นำเข้ายา เร่งพัฒนากลไกการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์ยา โดยคำนึงถึงการใช้ยาของประชาชน และนำไปใช้ในระบบสุขภาพ รวมถึงการติดตาม การตรวจสอบย้อนกลับ การทบทวนทะเบียนตำรับยา และตรวจสอบเอกลักษณ์ยาที่ถูกต้อง

๑๐. ขอให้ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินการในเรื่องการใช้ยาอย่างสมเหตุผลในจังหวัดรอยต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในการดูแลผู้ลี้ภัยในการใช้ยาอย่างสมเหตุผล

๑๑. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าตามมติในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔